

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

C. Veenhof

Een groots werk voltooid

Inderdaad, dezer dagen werd een groots werk voltooid. Want de laatste aflevering van het derde deel van het „Magnum Opus” dat ds. Vonk bezig is te schrijven over de Heilige Schrift kwam van de pers. De verklaring van „de vijf boeken van Mozes”, van de thora, kwam daarmee gereed.

Wanneer men de drie dikke banden welke ds. Vonk schreef voor zich ziet liggen, en ze zo nog maar alleen van de buitenkant bekijkt komt aanstond reeds onder de indruk van wat de Schiedamse pastor presteerde. Want die drie zijn formidabele boekwerken. Ze omvatten namelijk niet minder dan resp. 525, 768 en 877 bladzijden! Maar, zoals gezegd, dit betreft alleen maar de „buitenkant”. Wat nog veel meer eerbied en bewondering afdwingt is de inhoud. Want wat ds. Vonk daarin leverde is het resultaat van enorm veel lectuur, diepgaande studie en een benijdenswaardige helderheid van denken en schrijven.

—o—

Toen ik deze boeken nog weer eens bekeek en doorbladerde kwam ik weer diep onder de indruk van de levensarbeid van ds. Vonk.

Het is zo ongeveer veertig jaar geleden dat hij als kandidaat in de theologie de Vrije Universiteit verliet. Hij had het daar niet zo bijster best getroffen. Men heeft de periode waarin hij in Amsterdam studeerde wel eens als een van de donkerste in de geschiedenis van de theologische faculteit aldaar getypeerd. Bavinck was dood. Vollenhoven en Dooyeweerd kwamen toen Vonk zijn college-tijd ongeveer achter de rug had. H. H. Kuyper, Grosheide en Aalders conserveerden elk op eigen terrein de Kuyperiaanse gedachtenwereld. En de dogmatiek werd gedoceerd door Hepp, de meest intellectualistische, scholastische theoloog welke de Gereformeerde Kerken van de Afscheiding en de Doleantie hadden opgeleverd.

Met een povere theologische bagage betrok Cor Vonk dan ook in 1929 de pastorie van de Geref. Kerk van Baarland. Was het een wonder dat hij daar na korte tijd volledig „uitgerekte” was. Hij had toen zo ongeveer alles geëtaleerd wat hij in Amsterdam had opgestoken. Maar wat moest hij daarna doen en zeggen? Zoals meermalen is geschied: een wijze ouderling kwam de jonge predikant op doeltreffende wijze te hulp. Deze vroeg zijn dominee namelijk of hij het nu eens niet zou proberen met de bijbel en de „kanttekeningen”! Dat leek — en lijkt voor velen nog — een bijzonder onnozel advies. Maar dat is het toch allesbehalve. Want Vonk dreigde als predikant onder te gaan in de „theologie”. En hoeveel duizenden zijn daarvan in de loop der eeuwen niet het slachtoffer geworden? Vonks ouderling wees hem de enige weg welke een „dienaar des Woords” en een theoloog en ieder ander uit de strik van de „theologie”

bevrijden kan.

Ja, ik weet het: het zal velen gek in de oren klinken dat een predikant vol met de geleerdheid, de „theologische wetenschap” die hij zich op de universiteit heeft eigen gemaakt op de bijbel-met-kanttekeningen moet worden gewezen en dat dat zijn enige redding als predikant betekent! Maar het is helaas — en gelukkig! — waar.

—o—

En toen is Vonk het in „de zak van Zuid-Beveland” gaan wagen met de bijbel en de kanttekeningen. Dat wil zeggen: hij is zich met al zijn energie gaan toeleggen op de studie van de Heilige Schrift. Die werd voor hem niet langer „materiaal” om er een preek van te maken. Neen, hij ging **luisteren** naar het Woord van God zoals dat in de Schrift tot ons komt en ons wil grijpen, veranderen, omzetten van de kern van ons wezen tot de uiterste grenzen van ons bestaan. Het werd Vonk daarbij al meer duidelijk dat er een machtig verschil bestaat tussen het alleen maar overgegeven luisteren naar de Schrift, en het **nadenken**, het **reflecteren over het beluisterde!** En het ging hem al meer en al bewuster om dat eerste, om dat luisteren. En om het zo eenvoudig, klaar, Schriftmatig mogelijk doorgeven van wat hij bij dat luisteren had gehoord en verstaan. Zijn preken werden daardoor anders. „Theologie” zat er niet veel meer in. Wel heel veel van het woord des HEREN. En „actueel” in de gangbare zin van het woord waren ze ook niet. Maar ze waren wel vol van de hevige en eeuwige actualiteit van het Evangelie en de wet des HEREN.

Als vanzelf ging Vonk ook schrijven. Hij werd namelijk al gauw dominee in Schiedam en kreeg daardoor mee een kerkbode te zijn laste. Ik geloof dat hij daarin begonnen is met het parafseren van een bijbelboek, de brief aan de Galaten. Je zou zeggen: als iemand het met de bijbel-met-kanttekeningen gaat wagen dan moet hij, als hij gaat schrijven, wel tot dat parafseren van de Heilige Schrift komen. Want wat is het verkondigen van het Woord eigenlijk anders dan het verklarend omschrijven, d.w.z.: het parafseren daarvan? Maar toen was het een vondst! Uit Vonks pionierswerk is ten slotte de volledige Parafraze van de Heilige Schrift gegroeid die door Wever in Franeker werd uitgegeven. De deeltjes daarvan welke door ds. Vonk werden verzorgd — Romeinen, I en II Korinthen, Galaten — behoren tot de allerbeste daarvan.

—o—

Al vanzelf kwam Vonk door zijn zich steeds dieper inleven in de Heilige Schrift in conflict met allerlei uitingen van spjektivisme. Speciaal zoals dat een concrete gestalte krijgt in mystiek en scholastiek. En om de gemeente daarvoor te waarschuwen en daartegen te

wapenen schreef Vonk zijn beide prachtige, pastorale boeken over het huisbezoek. Een schat van Schriftuurlijke wijsheid ligt daarin opgetast.

Het sprak ook vanzelf dat Vonk zich met alle kracht keerde tegen de dogmatische produkten waarmee de synoden uit de jaren veertig de kerk van Christus zo onmoemelijk veel kwaad hebben berokkend. Scherper dan de meesten doorzag hij waar de schoen toen wrong. Een scholastiek wedergeboortebegrip, met de konsekwenties die men ten opzichte van de gedoopte kinderen daaruit trok, was naar zijn overtuiging de oorzaak van de ontsporingen der synoden. Wie die de tijd van de vrijmaking beleefde herinnert zich niet Vonks mooie brochure: „Is de tegenwoordige strijd over de wedergeboorte der kinderkens wel nodig?”

—o—

In zijn strijd tegen de scholastiek zoals die concrete vormen had aangenomen in de synodale uitspraken, verklaringen, toelichtingen had Vonk zich vooral intensief bezig gehouden met de belijdenisschriften van de kerk. Hij was ze juist in die dagen en in die strijd al meer gaan waarderen als voortreffelijke vertolking van het Woord der Schrift. Zijn boeken over het huisbezoek en de genoemde brochure wemelen van citaten uit, opmerkingen over en verklaringen van de confessie. En zo kwam Vonk er als vanzelf toe zich speciaal met de formulieren van enigheid bezig te houden.

Als ik het goed zie drong heel de trieste gang van zaken in de Gereformeerde Kerken Vonk ertoe de **werkelijke** inhoud der belijdenisschriften in het volle licht te plaatsen. Vonk zag het scherp: in wat de synoden presteerden had men te doen met het kerkontbindende kwaad van het confessionalisme, het in feite proclameren van confessionele uitspraken tot woorden van God. Sprak de synode niet van haar confessionele produkten als van „goddelijke waarheden”?

Tegen dat kwaad moest duidelijk stelling worden genomen. Maar Vonk beseftte bovendien zeer goed dat het confessionalisme zoals dat door de synoden aan de kerken werd opgedrongen onherroepelijk als reactie en **devaluatie** in de waardering van de confessie in het leven zon roepen. De geschiedenis heeft hem daarin volkomen in het gelijk gesteld. Deze gevaarlijke reactie is metterdaad en met grote kracht in de synodale kerken opgetreden. — Evenals dat op veel groter schaal in de Roomse kerk het geval is. — Om nu zowel het confessionalisme als het loslaten van de belijdenis tegen te gaan schreef Vonk eerst zijn brede toelichting van de Heidelbergse Catechismus en daarna zijn tweedelige verklaring van de Ned. Geloofsbelijdenis. In dit werk plaatste hij deze confessie op meesterlijke wijze in de historische context van haar ontstaanstijd. Als je Vonks boeken leest zie je hoe deze belijdenis groeide uit de werken van Calvijn en Guide de Brès.

—o—

Ik heb evenwel de overtuiging dat Vonk met de meeste toewijding, de grootste liefde en de diepste vreugde heeft gewerkt aan de drie kapitale boeken die hij tot dusver over de Heilige Schrift gaf. En dat hij het samenstellen daarvan als het hoogtepunt van zijn levensarbeid beschouwt. Dat kun je bij de lezing ervan op iedere bladzij merken. Welk een enorme voorarbeid heeft hij daarvoor verricht. Met welk een intense aandacht heeft hij de Schriftwoorden bekeken, gewogen, geproefd. Wat heeft hij geploeterd om

de schatten uit de Schriftteksten op te delven. Hij heeft er de stem van zijn hemelse Vader in gehoord en diens liefde voor het waarachtige leven der mensen daarin gevoeld. De bladzijden stralen van de blijdschap op de onmetelijke, ondoorgrondelijke rijkdommen van het Woord des Heren te mogen wijzen.

Je kunt deze boeken eigenlijk in geen enkele bekende categorie van studiën over de Bijbel rangschikken. Ze geven geen „bijbelse geschiedenis”, ook geen „verbondsgeschiedenis”, evenmin een „canoniek” of een „kommentaar”. Vonk verklaart nadrukkelijk dat ze dat ook beslist niet bedoelen. Wat ze dan zijn? De schrijver zegt er zelf van dat ze ten opzichte van de bijbel zoiets willen doen als het vertellen over een stad die men bezoeken, of over een schilderij die men bezichtigen gaat. „Waarom — zo schreef hij letterlijk — zou men zo niet de bijbellezer vast iets kunnen mededelen over het boek of de brief of welk deel der Heilige Schrift ook dat hij ter hand nemen wil? B.v. hoe zo'n brief of boek ingericht is, welke strekking het heeft, enz.? Kortom, het kan zeer nuttig zijn alvast iets af te weten van het antwoord op de vraag: hoe het straks te lezen Schriftgedeelte zich zelf bij ons aandient.”

—o—

Aan dit program heeft Vonk zich stipt gehouden. Hij wil dat je deze boeken gebruikt terwijl de open bijbel recht voor je ligt. Zijn boek mag je dan daarnaast leggen. En met behulp daarvan wil hij je wijzen op al het schone, rijke, wonderlijke dat de Schrift voor je opent. Vonk wil met zijn boeken niets anders dan dat. Hij wil daarin niet meer geven dan een hulpmiddel om de Heilige Schrift zelf te verstaan. Daartoe blaast hij van vele Schriftgedeelten het stof weg dat allerlei vooringenomen theologen daarop hebben geworpen. Hij maakt attent op de fijne trekjes in het Schriftverhaal. Hij houdt de grote Schriftwoorden in het licht zó, dat ze met hun eigen glans gaan schitteren. Hij wijst gedachtenlijnen, verbanden en overgangen aan. Kortom, wat hij doet is een permanente hulpverlening bij het luisteren naar het Woord Gods der Schriften. En hij doet dat op de originele, sappige, levende, je zou haast zeggen: smeuiïge wijze waarvan hij het charisma bezit.

Zoals ik reeds schreef heeft Vonk zo de eerste vijf boeken van Mozes besproken. Maar hij koestert het ambitieuze plan om, sub conditione Jacobi, op bovengenoemde wijze over de gehele bijbel te schrijven. De Heilige Schrift vertoont, zo laat Vonk zien

een grootse conceptie. De Heilige Geest heeft het materiaal dat in de loop der eeuwen door wie weet hoeveel mensen werd samengebracht tot een imposant bouwwerk gemaakt. In de „vijf boeken van Mozes”, de Thora legde Hij het fundament ervan. De vele profetische boeken vormen de muren. Die muren voorzag de Geest van de vensters der wijsheid waardoor men inzicht en uitzicht ontvangt. En ten slotte plaatste Hij „een overtuigend architectonisch geheel voor onze ogen door over al dat voorgaande heen te leggen het koepeldak van het Nieuwe Testaments.” Over de schoonheid van heel dat grootse gebouw wil Vonk schrijven. Het worde hem gegeven dit kolossale plan te verwerken.

—o—

Ik wil in dit artikel ten slotte nog twee dingen zeggen. Vooreerst dit: als ik het levenswerk van Vonk overzie valt het mij op dat hij daarin zo bijzonder trouw is geweest aan wat ons voor vijf en twintig jaar, in de dagen rond de vrijmaking, voor ogen stond. Wij streden toen tegen een „intellectualistisch-scholastisch juk” dat de kerken bindend werd opgelegd. Wij wilden terug naar de ware, de reformatorische confessionaliteit. En bovenal hoopten we dat ons volk eindelijk eens niet meer bij een — destijds Kuyperiaanse — theologie zou leven maar bij de Schrift zelf! Vonk heeft in zijn nu reeds meer dan vijf duizend bladzijden omvattend oeuvre ontzaglijk veel gedaan voor de verwerkelijking van wat ons toen voor ogen stond, aan wat we toen van God afbaden. Misschien wel meer dan iemand anders. Wie de essentie van dat waar het in de vrijmaking om ging wil verstaan kan niet beter doen dan zich verdiepen in Vonks levenswerk.

Het tweede dat ik zeggen wilde is het volgende: Dit artikel was bedoeld als een korte bespreking van de drie boeken van Vonk over de Thora. Maar ik zag „toevallig” dat Vonk op 17 februari jl. hoopte te herdenken dat hij veertig jaar geleden dominee werd. En daarom schreef ik dit stuk zoals het geworden is. Het is nu ook bedoeld als een uiting van dankbaarheid voor het vele dat wij in hem van God ontvingen. En tegelijk als een concrete gelukwens met het mogen beleven van dit jubileum.

Onze hemelse Vader spare ds. Vonk lang. We hebben hem en zijn arbeid, nu misschien wel méér dan ooit nodig.

P.S. Dit artikel was bestemd voor het nummer van verleden week. Door een abuis ter drukkerij werd het tot mijn spijt daardoor niet geplaatst.

in de Schriften om GOD, om de rechte kennis van God door het geloof.

2. Wanneer prof. Kuitert stelt: het gezag van de Schrift = het gezag van Jezus Christus over ons leven, dan vraagt ook dat nadere toetsing. In het redebeleid van prof. Kuitert betekent het: de Schriften hebben slechts in zoverre gezag als zij getuigen van Christus, Jezus prediken, wijs maken tot zaligheid. Dat is zo: Omdat zij dat doen. En het is zo als we daarbij in rekening brengen wat we onder 1 opmerkten.

3. Doch het heeft ook aanvulling en correctie nodig. Jezus Christus oefent gezag over ons leven niet slechts omdat Hij de inhoud van de Schriften is, doch omdat Hij door de Heilige Geest en door middel van de Schriften ons onderwijst omtrent God en zijn grote werken. Hij spreekt tot ons in de Schriften. Hij vertelt ons in Gen. 1 van de schepping van de hemel en de aarde en van al wat daarin is; in Gen. 2 van het begin van de geschiedenis van het menselijk geslacht; in Gen. 3 van de zondeval. Kortom Hij leert ons door de Heilige Geest met al de Schriften al wat ons te geloven nodig is.

Zó is het gezag van de Schrift het gezag van Jezus Christus in ons leven.

Maar door deze volzin is het aan de orde zijnde probleem niet opgelost. De vraag kreeg slechts een nieuwe formulering.

Die vraag heette éerst: Leert de Schrift ons een historische Adam; een historisch paradijs; een historisch ouderpaar van alle mensen?

De vraag luidt thans: Leert Christus Jezus ons door de Schrift een historische Adam, een historisch paradijs, een historisch ouderpaar van alle mensen?

G. VISEE

M.a.w. we zijn nog net zo ver als aan het begin. En de Here Jezus Christus beantwoordt deze vragen niet buiten de Schriften om. Integendeel: het antwoord moet uit de Schriften zelf komen.

Wat zegt de Schrift?

Wat zegt de Here Jezus Christus in en door de Schrift?

'De verpakking en het verpakte'

Prof. Kuitert wil scherp onderscheiden tussen de boodschap, het getuigenis, de prediking der Schrift en haar verpakking.

Dat lijkt als twee druppels water op wat het rationalisme en het modernisme van de 18e en 19e eeuw leerden: dat we in de Bijbel te doen hebben met goddelijk goud en menselijk zand en dat de menselijke rede in staat was die twee van elkander te onderscheiden en te schiften, zodat we via dat schiftingsproces konden zeggen: dát is goud en dát is zand, dát dienen we te geloven en dát is voor ons geloof zonder betekenis.

Die kant wil prof. Kuitert niet op.

Hij zegt: De Bijbel is een getuigenis, een geloofsgetuigenis en geen verzameling eeuwige waarheden in een wegwerp omhulsel.

M.a.w. hij wil de Schrift laten zoals ze is. Doch uit de achterhaalde voorstellingswereld en de ook achterhaalde uitlegging van vroeger tijden luisteren naar hetgeen blijvend is voor het geloof; het antwoord zoeken op de vraag: Wat betekent dat verhaal van Genesis 1, van Genesis 2, van Genesis 3 vandaag en nu. Nu, terwijl we niet meer geloven dat het bij de schepping der wereld is toegegaan zoals de Bijbelschrijvers meenden? Wij geloven niet meer zó als de Bijbelschrijvers dat deden, dat de schepping van de vrouw zó is geschied en dat het huwelijk van Adam en Eva zó is gesloten en het begin is geweest van alle mensen. Maar dat betekent volgens prof. Kuitert nu niet: scheur dat nu maar uit de Bijbel; het betekent wel: wat is nu voor het heden de blijvende eigenlijke boodschap, die de Bijbelschrijvers als kinderen van hun tijd slechts zó konden horen en die ze in hun ervarings- en 'leef'wereld slechts zó konden doorvertellen?

En dat geldt dan van heel de Schrift.

Het komt aan op de verpakking en het verpakte. Het gaat om het verpakte: de boodschap, de prediking, het getuigenis van Chris-

Kerkelijk leven

VERSTAAT GIJ WAT GIJ LEEST?

(VIII)

Het Schriftgezag

Sprekend over het Schriftgezag merkt prof. Kuitert terecht op dat dit geen 'leeg' gezag is, doch dat het ten nauwste verbonden is met de inhoud der Schrift, of, gelijk hij het uitdrukt, met het doel der Schriften: en haar doel is te getuigen van Christus, Joh. 5 : 39; van zijn lijden en heerlijkheid, Luk. 24 : 27, 46 v.v.; om Jezus te prediken, Hand. 8; om ons wijs te maken tot zaligheid, 2 Tim. 3 : 15. Het gaat in de Schriften om Christus, omdat en in zoverre de Schriften van Hem getuigen hebben zij gezag; het kader waarin dat getuigenis komt, de voorstellingswereld waarin dat getuigenis opklinkt, is bijkomstig. Dat is de verpakking en het gaat om de boodschap die daarin verpakt is, niet om de emballage, het pakmateriaal.

En zo komt prof. Kuitert tot de uitspraak: Het Schriftgezag is niets anders dan het gezag van Jezus Christus in ons leven (46).

Deze laatste uitspraak is zo veel als de sleutel die past op het slot van de Heilige Schrift.

—o—

1. Het gaat in de Schrift om Jezus. Voor de door prof. Kuitert aangevoerde Schriftplaatsen verwijzen we naar een reeds eerder gegeven bespreking. We herhalen slechts: als we overeenkomstig die Schriftplaatsen beamen dat de Schriften getuigen van Christus dan krijgt dit uit hetgeen de Schriften van Hem getuigen zijn inhoud. En wel deze inhoud:

- dat Hij, de Redder en Behouder der wereld, ook haar Schepper en Onderhouder is. Hebben we Johannes 1 gelezen, dan hebben we verstaan dat ook Genesis 1, 2 en 3 enzovoort getuigen van Hem.
- dat Hij niet in zichzelf en om zichzelf het doel van de Schriften is, doch dat de Schriften getuigen van Hem als van de eniggeboren Zoon, die de Vader verklaard heeft, Joh. 1 : 18; als van de Gezondene des Vaders, die ons met God verzoend heeft en nog verzoent; die ons de Vader doet kennen; die straks het Koningschap en het Koninkrijk aan God de Vader zal overgeven; die straks als de Middelaar zijn Middelaarswerk heeft volbracht en voltooid. En daarom behoeft de stelling: Het gaat in de Schriften om Christus de correctie en de aanvulling: Het gaat in de Schriften om de Christus in de volheid van zijn Middelaarswerk; m.a.w. het gaat

tus. Die boodschap is waar ook al komt ze tot ons in een verhaal van dingen die niet echt zijn geschied en die niet historisch zijn.

Christus in het gewaad der Schrift (Calvijn)

Volgens prof. Kuitert is Christus in de Schriften verpakt en zó komt Hij tot ons. Het pakmateriaal is verouderd, behoorde tot een leefwereld, die de onze niet meer is, maar uit die verouderde verpakking moeten wij voor het heden de boodschap, de prediking, het getuigenis van Christus horen om het vervolgens door te geven in de leef-, ervarings- en voorstellingswereld van onze tijd.

Mag men prof. Kuitert geloven dan heeft reeds Calvijn van deze wijze van de Schrift-lezen weet gehad. Immers reeds Calvijn leerde dat Christus tot ons komt in het 'gewaad' van de Schrift. En via een paar goocheltoertjes met de woordjes komt prof. Kuitert dan waar hij wezen wil. Christus' 'in het gewaad' der Schrift. Wel zegt Kuitert: „Een 'gewaad' of 'kleed' heet in onze taal vandaag een 'pak'. Als we aan 'verpakking' denken zijn we dicht bij de bedoeling van de hierboven aangehaalde uitspraak van Calvijn”. (44)

Met andere woorden: toen Calvijn schreef dat Christus tot ons komt in het 'gewaad' van de Schrift dacht hij zo ongeveer aan hetzelfde als prof. Kuitert. Ook Calvijn leerde: Christus is in de Schriften verpakt.

Waar Calvijn dat leert meldt Kuitert helaas niet.

We willen zien.

Calvijn gebruikte de uitdrukking meerdere malen. Zo bijvoorbeeld in Institutie III, 2, 6: „Dit is dus de ware kennis van Christus, wanneer wij Hem aannemen, zoals Hij door de Vader wordt aangeboden, namelijk met zijn evangelie bekleed¹⁾: want gelijk Hij bestemd is tot doel van ons geloof, zo zullen wij slechts wanneer het evangelie ons voorgaat, recht op Hem afgaan.”

Heel de kwestie van de verhouding van Christus tot de Schrift, zoals deze door prof. Kuitert wordt gesteld en beantwoord, ligt buiten het gezichtsveld van Calvijn. Deze bedoelt in het geheel niet te zeggen: in de Bijbel ontmoet ge Christus in een ons volkomen vreemd geworden leefwereld verpakt in een volkomen verouderde verpakking. Calvijn is bezig te betogen dat het met ons geloof in Christus pas dan recht gesteld is als we Hem kennen uit het evangelie. Dat evangelie is zijn kleed, dat evangelie is het middel waardoor de Vader Hem aanbiedt; de wijze, waarop Hij ons wordt aangeboden; we nemen Hem aan door het evangelie aan te nemen. In het redebeleid van Calvijn is het evangelie hetzelfde als Christus. In het redebeleid van Kuitert moeten we in het evangelie onderscheiden tussen Christus en zijn verpakking.

Een andere plaats bij Calvijn is zijn commentaar op I Petr. 2 : 8. Daar schrijft Calvijn: „Petrus geeft op deze wijze te verstaan, dat allen, die Christus niet aannemen, zoals Hij met zijn evangelie bekleed is, tegen zijn Woord strijden;...”²⁾

Ook hier ligt de gedachte van een in het evangelie verpakte Christus ver. Wanneer Calvijn hier spreekt van de met zijn evangelie beklede Christus, dan is ook hier de bedoeling niet te onderscheiden tussen Christus en zijn kleed (de verpakking), doch wil Calvijn juist betogen dat Christus en zijn evangelie een en hetzelfde zijn: het evangelie = Christus. Wie het evangelie aanneemt, neemt Christus aan; wie het evangelie verwerpt, verwerpt Christus.

Zakelijk heeft prof. Kuitert dus ongelijk wanneer hij Calvijn aanhaalt om te bewijzen dat deze reeds onderscheid maakte in de Schrift tussen Christus en diens gewaad. Integendeel: Calvijn zegt niet: de Schrift = Christus + de verpakking waarin Hij geboden wordt. Doch Calvijn zegt: de Schrift = Christus.

Volgens Kuitert vinden we Christus in het evangelie verpakt in de kennisbagage van de toenmalige tijd. Maar Calvijn denkt er niet aan wanneer hij spreekt van het evangelie, waarin Christus gekleed is te denken aan een verpakking en een verhulling. Ik denk hier aan hetgeen we lezen in de Institutie II, 9, 1: „de heerlijkheid dvan Christus, welke zonder enig omhulsel schittert in het evangelie.” Zonder enig omhulsel. Calvijn spreekt daar van de openbaring van Christus in het evangelie in onderscheiding van de openbaring van Christus in het Oude Testa-

ment. Intussen moet men daaruit niet de conclusie trekken dat Calvijn dus voor wat het Oude Testament betreft wél van een 'verpakte' Christus zou hebben geweten. Immers Calvijn denkt in dit verband bij de verhouding van Christus in het Oude en in het Nieuwe Testament niet aan tweeërlei 'leefwereld', maar aan de verhouding tussen de belofte en de belofde; een knop, waarin de bloem nog verscholen is en de bloem zoals die is opengegaan.

Het heeft alles met Kuiterts gedachtengoed niets te maken.

Slotopmerking

Wanneer we trachten een (voorlopige) balans op te maken, dan menen we te mogen vaststellen dat prof. Kuitert zijn ontkennen dat de Bijbel spreekt van een historische Adam, een historisch eerste ouderpaar van alle mensen enzovoort niet gestaafd heeft met de Schrift zelf, doch met een beroep op allerlei buiten-bijbelse gegevens: een leef-, een ervarings-, een voorstellingswereld, die de onze niet meer is. Voorts beroept zich prof. Kuitert op de gegevens van de moderne wetenschap.

We stemmen gaarne toe dat het nodig kan zijn oude stellingen, waarvan we gemeend hebben dat zij op de Schrift berustten, te verlaten. Men denke slechts aan wat de kerk van de reformatie ook aan 'heilige huisjes' en oeroude tradities los liet. Maar dat geschiedde niet omdat bijvoorbeeld

de biecht,
de aanroeping der heiligen,
de transsubstantiatie,
de leer van het vagevuur,
de pauselijke kerkorganisatie
enzovoort

niet meer paste in de leef-, de ervarings-, de voorstellingswereld, de stand van de weten-

schap van de zestiende eeuw, doch omdat het geschreven Woord Gods zelf ertoe noopte deze leringen en praktijken van de Roomse kerk als strijdig met en niet steunend op het Woord Gods los te laten.

De Reformatie van de zestiende eeuw was niet het loslaten van een oude bolster waarin de waarheid sedert het werk van de Bijbelschrijvers was gekluisterd — integendeel zij betekende de terugkeer naar de duidelijke tekst van de Heilige Schriften.

En dat zal de kerk steeds weer hebben te doen: altijd weer terugkeren tot de duidelijke Schriften met haar eeuwig evangelie.

Hiermee nemen we voorlopig afscheid van dit niet ongevaarlijke boek(je) van prof. Kuitert.

Mijn hoofdbezwaar is dat op de wijze waarop prof. Kuitert de Schrift wil gaan vertolken de uitleg van de Schrift het werk wordt van

theologen,

filosofen,

geschiedkundigen

en van allerlei mannen van wetenschap,

en dat de geméente in haar verstaan van de Schriften de boodschap des heils van deze allen afhankelijk dreigt te worden,

omdat de man, die zonder deze 'vakkennis' tracht de boodschap en haar verpakking te onderscheiden straks met de verpakking ook de boodschap wegwerpt.

¹⁾ „Haec igitur est vera Christi cognitio, si eum qualis offertus a Patre suscipimus, nempe evangelio suo vestitum, ...”

²⁾ „Omnes qui Christum evangelio suo vestitum non recipiunt.”

³⁾ Ik ontdekte deze plaats in een artikel van dr. C. Gilhuis: 'Kritische kanttekeningen op Kuitert' in het Gereformeerd Weekblad van 17 januari 1968.

G. Janssen

De Gereformeerde gezindheid

(II)

Het beroep op de historie

Het spreekt vanzelf dat de Afscheidenen het „kerkelijk” standpunt van Groen van Prinsterer, zoals we dat in het vorige artikel schetsten, niet deelden, met alle erkentelijkheid, die zij overigens hadden voor zijn fier voor hen opkomen vanwege hun vervolging door de Overheid. Zij drongen aan op afscheiding van het Hervormde Genootschap als plicht van alle gelovigen. En hetzelfde vinden we later opnieuw, wanneer Kuyper alle aanhangers van de gereformeerde belijdenis oproept tot steun aan de te stichten Vrije Universiteit. Hij is dan nog lid van de Nederlandse Hervormde Kerk; 't is nog bijna tien jaren vóór de Doleantie. Verschillende woordvoerders van de Christelijke Gereformeerde Kerk scherpen dan de wapens en poneren, dat een theologische faculteit van gereformeerd karakter een Gereformeerde Kerk nodig heeft en dat het niet voldoende is op papier gereformeerd te zijn; men moet dat ook wezen met de „daad en dus zich afscheiden van de Nederlandse Hervormde Kerk! Kuyper spreken over zonen van hetzelfde huis” kan hen op geen enkele wijze vermurwen.

Ds. De Vries wijst hierop en geeft verschillende citaten met name van Beuker, terwijl hij ook wijst op Lindeboom.

Men kan het consequente in het standpunt van de Afscheidenen niet ontkennen. De redenering is spits, de logica onmiskenbaar; ook het appél om toch gehoorzaam te worden spreekt aan.

De geschiedenis geeft echter meer te zien.

De grote massa van de Afscheidenen heeft toch degenen, die na de Doleantie achterbleven in de Hervormde Kerk niet afgeschreven voor allerlei gezamenlijke christelijke actie. De Christ. Hist. kiezersbond Marx, waarvan Lindeboom de ziel en drijfveer was en die zich verweerde tegen de „Grootkerk-partij” van Kuyper, sloeg voor de Doleantie al niet zo aan en daarna helemaal niet meer. Zij had trouwens niet alleen „kerkelijke” maar ook andere bezwaren tegen de Anti-Revolutionaire Partij van Kuyper, maar gaf haar verzet in 1892 op.

Het leven is wel eens sterker dan de leer, met name wanneer die buiten het leven staat!

Feit of ideaal?

De kernkwestie lijkt mij toe of de gereformeerde gezindte feit is of ideaal.

Ds. De Vries schrijft in de aangehaalde serie (De Reformatie van 10 mei 1958): „In de verwarring van het huidige kerkelijke leven acht men het juist van het grootste belang, dat men „over de kerkmuren heen” elkaar nog de hand kan reiken en samen een „gereformeerde gezindte” vormen”.

Hier wordt — let op het woord: vormen — de gereformeerde gezindte gesteld als een ideaal, dat sommigen zoeken te verwerkelijken en waarmee zij dan in de kerkelijke gescheidenheid willen werken met verwaarlozing van de opdracht tot kerkelijke eenheid. Men kan daar dan tegenover stellen het gebod tot eenheid in kerkelijk opzicht en zeggen: „Niet zo'n te vormen gereformeerde gezindte, maar de kerk heeft basis en uitgangs-

punt van ons gezamenlijk handelen te zijn."

Men heeft dan natuurlijk het gelijk aan zijn zijde, want een gereformeerde gezindte mag nooit een quietief vormen in de kerkelijke gedeeldheid.

Maar naar mijn stellige overtuiging is de zaak zo niet zuiver gesteld.

De gereformeerde gezindte is nu eenmaal een feit, hoe men er verder ook over denken wil.

Er zijn in ons land honderdduizenden mensen, die openlijk uitkomen voor de belijdenis van de kerk der Reformatie en betuigen deze lief te hebben. We ontdekken buiten eigen kerkengemeenschap die duizenden, die met ons eenzelfde geloof belijden. Aan dit feit kan niemand voorbij gaan.

Natuurlijk kan men op dat geloof gaan afdingen.

En men kan zeggen: Je moet niet alleen gereformeerd zijn op papier en met woorden, maar ook met de daad. Zo spraken sommige Afscheiden tot Kuiper, toen deze het woord „gereformeerd” in zijn vaandel voerde, maar nog lid was van de Nederlandse Hervormde Kerk.

Ds. De Vries en ds. v. Dijk gaan ook voor vandaag deze kant uit. „Kan men”, zo vraagt ds. De Vries, „gereformeerd” heten, wanneer men niet gereformeerd handelt door zich te onderwerpen aan ongereformeerde machten en wetten in het lidmaatschap van de Hervormde Kerk — en we voegen er vandaag aan toe: óók in het lidmaatschap van een gebonden Gereformeerde Kerk?”

Ik zou zeggen dat men hier twee dingen moet bedenken.

In de eerste plaats, dat gereformeerd zijn niet een zaak is van logische consequentie tot in het uiterste. Of om het anders te zeggen: Men moet de logica niet zó toepassen op een haar min of meer vreemde zaak. Logisch valt weinig houvast te krijgen aan de uitspraak: Ik geloof, Here, kom mijn ongelooft te hulp. Er zullen wel „logische” geesten zijn die hierover maar moeilijk kunnen preken, maar het staat toch in de Bijbel.

De Gereformeerden in de Hervormde Kerk staan niet een kerkvorm voor als deze kerk hun biedt, zodat we zouden moeten zeggen: Ze onderschrijven de artt. 27-32 van de Ned. Gel. Bel. niet. Ze menen evenwel dat ze groepen zijn al het hunne te doen om de Hervormde Kerk daaraan weer te doen beantwoorden. Wij hebben daar onze gedachten over, maar waar de zaak zo ligt, hebben we, dacht ik, geen reden om ze voor naam-Gereformeerden te schelden. Dat is een logische Konzequensmacherei, die de werkelijkheid geweld aan doet en ons leidt tot een oordeel, dat ons niet past.

En in de tweede plaats: we moeten maar wat voorzichtig zijn gezien de toestand in ons eigen kerkelijk leven. We hebben een gereformeerde kerkenordering, maar we leven er niet naar als het ons niet gelegen komt. Daarvan zouden verschillende voorbeelden aan te halen zijn. Ik denk aan het heenlopen over art. 79 K.O., door twee generale synodes goedgekeurd. Aan puur synodocratische handelingen van de generale synode van Amersfoort-West. Aan het afschuwelijk independentisme, zoals zich dat in allerlei scheuringen vertoont. We kunnen zeggen met ds. W. H. Gispen in zijn Enige brieven aan een vriend te Jeruzalem: Gelukkig dat we de Dordtse Kerkorde hebben aangenomen niet quia maar quatenus, d.w.z. **zover de tegenwoordige omstandigheden zulks toelaten**. Ik vind zoo iets een nuttige uitvinding; want nu kunnen we zeventiend' eeuwsch spreken en negentiend' eeuwsch handelen. De tegenwoordige omstandigheden zijn dan onze werkelijke Kerkorde”, pag. 167.

En wie zoveel boter op hun hoofd hebben, moeten maar niet in de zon gaan staan.

We kunnen al het gebrekkige en onvolkomene in het daadwerkelijk gereformeerd leven breed uitmeten en onszelf daarbij vergeten, maar dat is niet volgens Christus' spreken over de balk en de splinter.

De gereformeerde gezindte, zoals die er momenteel is, is geen ideaal, en we moeten er zeker geen ideaal van maken, maar we moeten onze ogen ook niet sluiten voor de feiten. Er zijn veel mensen buiten onze kerken, die gereformeerd willen zijn en de gereformeerde belijdenis liefhebben en er voor strijden. En daar is op enigerlei wijze, hoe dan ook, mee te rekenen.

De inconsequentie van de critici

Van inconsequentie gesproken, die is er zeker bij de „critici van de gereformeerde gezindte” als de genoemde predikanten Van Dijk en De Vries. Die inconsequentie was er reeds bij een man als Beuker, een belangrijk figuur uit de Afscheiden kerk ten tijde van Kuiper. Ds. De Vries citeert hem breed in zijn bezwaren tegen Kuiper. „Men moet niet alleen gereformeerd zijn op papier, maar met de daad”, zei Beuker tegen Kuiper.

Maar op de vraag, of er dan toch mogelijkheid van samenwerking was voor de Afscheiden met de „gereformeerden op papier”, die immers nog in de Hervormde Kerk zaten, wordt Beuker plotseling onzeker. De samenwerking moet gestaakt, zegt Beuker, in alle zaken, die direct of indirect dienen het Hervormde Genootschap overeind te houden. Zo deelt ds. De Vries mee. Ik stelde geen zelfstandig onderzoek in, maar geef alleen dit citaat door om te laten zien, dat ook mensen als Beuker met hun kloeke woorden toch niet klaar waren met deze kwestie in de praktijk van het leven.

Hetzelfde is het geval bij ds. Van Dijk.

Ernstige kritiek op de Gereformeerde-Gezindheidsgedachte, met name dan wanneer deze er toe leidt het kerkelijke vraagstuk in de doofpot te stoppen — dán stellen ook wij ons teweel! —; maar dan volgt er opeens: „Natuurlijk is er geen bezwaar tegen, dat bezwaarden over de toestanden in hun kerkgemeenschap met ons willen meewerken op allerlei terrein, als ze bezwaard zijn als Groen: de volle belijdenis aanvaarden en tenvolle gereformeerd willen zijn”. Even tevoren heeft ds. Van Dijk gezegd: Wanneer deze mensen werkelijk bezwaard waren, zouden zij geen dag langer zich kunnen schikken in ongereformeerde toestanden; zij zouden dan ook onmiddellijk uitgeworpen worden.

Het leven blijkt hier toch sterker te zijn dan de leer.

Consequent is het allemaal niet: men is er niet uitgekomen, omdat de gereformeerde gezindte als feit zich nu eenmaal niet laat loochenen.

Dat bewijst trouwens ook de gang van zaken met het Gereformeerd Politiek Verbond. Dit heeft een zuiver kerkelijk standpunt ingenomen: vanuit de kerk als de gemeenschap der heiligen wil men de politieke arena betreden tot heil des volks. Maar men heeft uiteindelijk een verbond gesloten met het N.E.V. De toenadering is met allerlei reserves omringd. Maar een samenwerking is er. Men belegt vergaderingen met elkaar. Sprekers van het N.E.V., die leden zijn van de gebonden kerken of een andere kerkengroep geven onze mensen principiële en praktische voorlichting tezamen met sprekers van het G.P.V. zelf. Zie daar het antwoord in de praktijk op de vraag van ds. De Vries: „Kan men gereformeerd heten, wanneer men niet gereformeerd handelt door zich te onderwerpen aan ongereformeerde machten en wetten in het lidmaatschap van de Hervormde Kerk — en we voegen er vandaag aan toe: óók in het lidmaatschap van een gebonden Gereformeerde Kerk? En heeft dit niet zijn consequenties óók voor de omgang met elkaar en de samenwerking met elkaar?”

Dit is dan het antwoord van de praktijk vanuit een organisatie, die scherp en duidelijk is uitgegaan van de kerk in haar politiek optreden en organiseren.

Scheuring en tuchtmaatregelen

Ds. De Vries wijst op 1 Cor. 11:19, waar Paulus zegt, dat er wel scheuringen moeten zijn, zal het blijken wie de toets kunnen doorstaan. Want nu moet blijken wie de goede keuze doet, zegt ds. De Vries: Zeg mij hoe gekiest in een kerkelijk conflict, want daaruit zal moeten blijken voor Gods oog, of ge de toets van Gods Woord kunt doorstaan.

Het betreft hier echter blijkens het in het Grieks gebruikte woord geen scheuringen, die het gevolg zijn van leertegenstellingen, maar van allerlei persoonlijke zaken, vleselijke hartstochten, die de eenheid van de gemeente verstoren. Dit gebeurt echter onder Gods hoog bestel. Zo moet openbaar worden, wie de toets kunnen doorstaan; wie echte christenen zijn, nl. zulken, die zich niet door vleselijke hartstochten laten vervoeren, maar de eenheid der gemeente zoeken te bewaren en te herstellen.

Het kan duidelijk zijn dat men met dit woord maar niet onvoorzichtig werken moet

in het vraagstuk der kerkelijke gedeeldheid, dat ons hiër bezig houdt.

Ernstiger acht ds. De Vries de kwestie van de tuchtmaatregelen, die in de veertiger jaren tegen verschillende voorgangers en kerkleden getroffen zijn en die uitsluiting uit het Koninkrijk der hemelen impliceerden. Waar de een de ander beschuldigt van een zonde, die hem kan doen verloren gaan, daar kan eenvoudig van een geloofsgemeenschap niet gesproken worden, zo formuleert hij het.

Terecht merkt ds. De Vries op, dat dit geen daden zijn geweest van bepaalde afzonderlijke mensen, tegen wie je dan een ethische grief zou kunnen koesteren, maar dat het een daad is van een officiële kerkgemeenschap.

Nu, daar hebben we „neen” tegen gezegd met woord en daad en de band met de uitgeworpenen vast gehouden, metterdaad!

En dat moeten we blijven doen: daartegen „neen” zeggen.

Maar we moeten ons verder niet aan allerlei simplificisme schuldig maken.

Er zijn velen in de gebonden kerken, die deze tuchtmaatregelen hardgrondig verwerpen en er zich in geen enkel opzicht achter willen stellen.

In die kerken zelf wankelt de overtuiging steeds meer, dat ze goed en de Here welgevallig zijn geweest. Op de synode van Lunteren staakten de stemmen over een voorstel heel deze zaak de wereld uit te helpen.

De zaak van de uitsluiting in principe uit het Koninkrijk der hemelen ligt nog niet zo eenvoudig. De Contra-Remonstranten hebben Remonstranten kerkelijk gevonnist, zonder hen de kerkelijke gemeenschap op te zeggen.

Nogmaals, daar valt kerkelijk niet over heen te stappen, ook al is het reeds een tijd geleden en er moet rusteloos op gewezen worden, dat het zo niet mocht en dat dat ook niet mag blijven bestaan. Dit kerkelijk schandaal moet onherroepelijk de wereld uit. Maar dat alles kan nog wel gepaard gaan met een christelijk oordeel over de afzonderlijke personen, terwijl wij ons af te vragen hebben of wij alles hebben gedaan in christelijke zachtmoedigheid om dat kwaad te helpen weg doen.

Daarnaast dient bedacht te worden dat in de gebonden gereformeerde kerken het echt gereformeerde leven ernstig wordt bedreigd en van alle kanten in de druk komt. Er zijn daar gelukkig nog, die zich daar tegen teweel stellen. Dat zijn de mensen, die vast willen houden aan de gereformeerde belijdenis.

Zonder het kerkelijke vraagstuk onder de tafel te werken, kan met hen gezocht worden naar wegen om het gereformeerde element in ons volksleven te versterken, in plaats van het te laten verkommeren.

Dat doet een dr. Douma samen met de synodale predikant Arntzen op verschillende plaatsen spreken. Erg gelukkig is dat allemaal niet, maar we leven nu eenmaal in een gebroken wereld en hebben daarin te werken.

En tenslotte zijn er nog anderen ook, die met ons kerkelijk geen geschil hebben. Ik denk aan de leden van de Christelijke Gereformeerde Kerken en van de Gereformeerde Gemeenten. Ook in hen komt zich de werkelijkheid van de gereformeerde gezindte aan ons presenteren.

SPANJE

Calvijn's Instituut in het Spaans

Zoals een deel van de Nederlandse pers reeds heeft vermeld, is bovengenoemd werk thans weer verschenen in twee kloeke delen.

De voorlaatste druk in die taal, daterend van 1859, meer dan een eeuw geleden dus, was al tientallen jaren niet meer verkrijgbaar.

Mogelijk dat deze uitgave in het Spaans de belangstelling zal hebben van professoren, predikanten, hispanologen en anderen.

Gezien de oplaag kan een aantal exemplaren hier te lande beschikbaar worden gesteld. Degenen, die dit werk wensen te bezitten, kunnen het (uitsluitend) bestellen door een overschrijving op giro nr. 210453 ten name van de Gereformeerde Kerk (vrijg.) p/a Cederlaan 1 te Rijswijk Z.H., waarbij te vermelden: Voor Instituut. De prijs bedraagt f 27,— voor beide delen samen, franco toegezonden.

H. L. BOGAARD

VIETNAM,

het 'Land van de Kleine Draak'

(11 slot)

'Wanneer zullen wij de grijze draak vastbinden?'
(Leuze bij de Chinese communisten in de tijd van de strijd tegen de Japanners)

'Hee, kameraad Ho-Tsji-Minh. Ik vroeg klaar zijn met schoonmaak in eigen huis. Ik nu jou helpen bij schoonmaak?!

(vrij naar een caricatuur over Mao en oom Ho in Elseviers Weekblad van 4 februari 1967)

De gebeurtenissen van de afgelopen weken brachten herhaalde malen een ostentatieve zelfmoord in Tsjecho-Slowakije in het nieuws. In enige commentaren werd bij die gelegenheid gewezen op 'gelijksoortige' gevallen, die zich enkele jaren geleden in Zuid-Vietnam hebben voorgedaan. Het betrof toen, zoals u zich zult herinneren, een reeks demonstratieve zélf-verbrandingen, die door Boeddhistische monniken werd gepleegd, met het doel, de toenmalige regering in Saigon onder zware morele druk te plaatsen. Die regering was de inderhaast in 1955 aangestelde regering van Ngo Dinh-Diem, waarvan de energie en felle aanpak de aanvankelijke verwachtingen bij de vertrekkende Fransen én bij de hen aflossende Amerikanen verre overtrof. Diem was afkomstig uit een aanzienlijk Rooms-Katholiek geslacht van Vietnamese oorsprong, en heeft, al of niet opzettelijk, tijdens zijn regering sterk het accent op de religieus aan hem verwante bevolkingsgroep gelegd, zodat men, met meer of minder reden, kon spreken van vriendjespolitiek, van bevoordelen van geloofsgenoten etc.

Het was inderdaad wel opvallend, hoe de sleutelposities in geheel Vietnam familieleden of andere relaties van de minister-president kwamen te zitten.¹⁾ Voor de groeiende argwaan van de Boeddhistische bevolkingsgroep was 't ook opvallend hoe hecht de band bleef binnen de vanuit het Noorden gevluchte (of verdreven) Rooms-Katholieke dorpsgemeenschappen.²⁾ Deze groepen zagen veelal kans, in hun nieuwe woonplaatsen onmiddellijk de materiële bewijzen van hun geloofsovertuiging te realiseren: eerste taken waren — hoe slecht hun economische omstandigheden ook waren — het bouwen van de kerk en de school; daarna pas kwam hun eigen woning aan bod. De autoriteit der geestelijken, die veelal nog op de basis van de oude paternalistische missionaire verhoudingen berustte, bleef vaak het voornaamste houvast binnen zo'n groep vluchtelingen. Dat men op deze wijze infiltraties door vreemde (lees: communistische) elementen meestal wist te weren, ligt voor de hand. Een dorpsgemeenschap als deze, die 'en bloc' de migratie was begonnen, viel niet zo gemakkelijk te doorbreken door figuren-van-buitenaf, die met onrijpe ideeën ruim baan zouden trachten te maken voor de overwinning van het 'Bevrijdingsfront'.

—o—

Het ligt ons nog vers in het geheugen, op welke barbaarse wijze de Boeddhisten hun acties tegen de regering-Diem hebben gevoerd. Hoe een zeer abrupte uitbarsting aan zijn positie (en leven) een einde maakte, waardoor uiteindelijk de totale situatie toch weinig helderder werd.

Mij dunkt, dat het op dit moment weinig zin heeft, over de materie van de bombardementen op Hanoi en omgeving nog lang door te gaan; het is bekend, hoe de vloot-incidenten in de Golf van Tonkin (over het punt van

de provocaties van Noord-Vietnamese zijde lopen de berichten uiteen!) de aanleiding betekende voor de Amerikaanse president, de oorlogvoering te verheviggen, voortaan ook door middel van bombardementsvluchten.

De ontstellende consequenties, die de 'escalatie-politiek' heeft gekregen, liggen onder meer in het vlak van de verantwoordelijkheid van Washington, en met name van de president;³⁾ in de rol, die de onverzoenlijke Ho Tsji Minh speelde, toen hij — jaren achtereen — iedere poging tot regeling van het geschil bot van de hand wees⁴⁾; in het zwoegen en tobben van een gigantisch, steeds uitdijend en niettemin nóg voortdurend aan alle kanten gehandicapt leger van voortreffelijk bewapende Amerikaanse militairen.⁵⁾

Bovenal echter in de tragiek, die een dergelijke strijd, wel zeer onbarmhartig gevoerd, zoals niet van beide zijden, dan toch door één van de twee partijen, betekende voor de tallozen onder de civiele bevolking, die er de dupe van werden.

Zonder dat de stakkers dat konden vermijden: want een normaal front is als regel de laatste jaren in Zuid-Vietnam niet meer aan te tonen geweest.

Wanneer in een sector overdag wel degelijk sprake kon zijn van beheersing en controle door de 'Zuidelijken', dan was er toch meestal wel een infiltratie door Viet-Cong-strijders bij nacht, die met ieder denkbaar middel hún gezag trachtten waar te maken. Letterlijk met ieder middel, want de term 'terreur' past wel bij uitstek voor de daden door deze guerilla's begaan; wreedheden, die méér dan eens volslagen zinloos waren.⁶⁾ Zo poogde men door middel van intimidatie (voedsel)voorraden af te persen van de boerenbevolking, die, apathisch geworden, overdag de Yank te woord stond, en 's nachts de „V.C.” betaalde, zoveel hij maar vroeg...

—o—

Ik hoop, dat u mij ook niet euvel duidt, als ik hier voorbij ga aan de velerlei reacties op heel dit gebeuren, zoals wij die in de rest van de wereld hebben kunnen constateren: zowel in de gebieden achter het IJzeren Gordijn, als in de 'vrije wereld' heeft de Vietnamese oorlog beroering gewekt, in menig opzicht. Standpunten zijn bepaald, volken raakten verdeeld in 'haviken' of 'duiven'; meningen werden 'gemunt' op de matrijs van (naar men voorgaf) conservatisme, non-conformisme, min of meer 'zwaar' communisme, opportunisme... Het pacifisme én de wetenschappelijke benadering van het „fenomeen oorlog" (prof. Röling in Groningen) geraakten in de belangstelling, maar ook kreeg een jonge generatie Nederlanders, wie de rol der Amerikanen in de jaren van de Tweede Wereldoorlog niets meer zegt, de kans, zijn gal te spuien tegen Uncle Sam, die in een 'Grote Politie-Agent' scheen getransformeerd. Daarnaast bracht een al nét zo onbekookte verheerlijking, van de echte of vermeende revolutie-held, Mao met Fidel, Ho met Che in hetzelfde schrijn van anarchistische heiligen tesamen, zonder dat de gemiddelde burger zich ook maar enige moeite getroostte, in de eigenlijke achtergronden van het Vietnamese conflict iets meer thuis te raken.⁷⁾

—o—

Een samenvatting:

Wanneer ik nu probeer, in enige alinea's nog eens samen te persen, wat er in de vorige

artikelen uit deze reeks heeft gestaan, dan kan aldus misschien een aantal punten uit de bus komen, die van belang zijn voor ons taalbeeld.

1. ook het Vietnamese volk bezit een zó complexe geschiedenis, en heeft zózeer beïnvloeding van buitenaf ondervonden, dat een uitleg-zonder-meer van problemen uit de 19e en 20e eeuw ondenkbaar is: *simplificatie is, zeker hier, uit den boze.*

2. een historicus uit India gebruikte in een vorig jaar verschenen geschiedenisboek voor de periode 1500-1945 een nieuwe term: „de Vasco da Gama-periode". Een tijdvak, dat men daarginds thans als afgedaan wenst te beschouwen; Azië zet nu zijn eigen geschiedenis weer voort. Wij beginnen *de gevaren van de totnutoe gebruikelijke europa-centrische geschiedschrijving* ook van onze kant langzaam dóór te krijgen.

3. een stroming van noord-zuid gerichte agressie is een al oud thema in dit deel van het Verre Oosten; daarbij spelen de Chinezen (met vaak ook hun eigen interne problemen: opstandigheid, een zwakke centrale regering etc.) een rol, maar ook de offensieve houding van de 'Tonkinezen': *Vietnam lag al vele eeuwen vóór de komst van westelijke koloniatoren in de greep van een politiek van 'invloedssferen'.*

4. de 'Franse tijd' brengt in Vietnam, naast de karakteristieke Romaans-getinte missionaire arbeid, de kenmerken van een onvervalst kolonialisme, zoals een (tegen wil en dank, zoals we zagen!) imperialistisch Frankrijk dat meent te moeten bedrijven. Bovendien is er de rivaliteit ten opzichte van de veel succesvoller buurman aan de andere zijde van het Kanaal.

5. het is de vraag, of dat 'oude kolonialisme', zo gesmaad en weggehoond na de Tweede Wereldoorlog, nú inderdaad wel een overwonnen zaak mag heten. We hebben er dan ook even bij stilgestaan, dat de jonge staten, pas onafhankelijk geworden, vaak al spoedig in precies dezelfde fouten vervallen, die zij hun vroegere meesters plachten aan te wrijven. En ook, hoe Sowjet-Rusland meer dan eens een vorm van 'neo-kolonialisme' toont, die zelfs anno 1969 nog exact overeenkomt met het tsaristische gedragspatroon van de 19e eeuw.

6. voor de tegenwoordige nogal eens gelanceerde theorie, dat de tegenstelling Oost-West uit de Koude Oorlog bezigt is, te verdwijnen, en momenteel plaats begint te maken voor een nieuwe tegenstelling: die tussen Noord en Zuid, d.w.z. de rijke ('kapitalistische') tegenover de arme ('proletarische' of 'ontwikkelingslanden'), is het volgende citaat misschien leerzaam:

„Volgens de communistische doctrine is het nationale verzet van de landen van de derde wereld tegen de kapitalistische mogendheden in de grond van de zaak een 'bevrijdingsoorlog'. Zulke 'nationale bevrijdingsoorlogen' zijn een onderdeel van de alom in de wereld plaatsgrijpende klassenstrijd (ongeacht de vraag, of de erbij betrokken landen formeel een koloniale status hebben of niet) en verdienen uit dien hoofde als het ware per definitie de steun van de communistische beweging, zelfs als deze oorlogen aanvankelijk niet onder leiding staan van een dergelijke communistische organisatie. De communistische doctrine weet verder *een bondgenootschap* aan te tonen: dat van de machthebbers in de westers-kapitalistische wereld aan de ene kant met de machthebbers in de ontwikkelingslanden-zélf aan de andere kant. Die twee groepen hebben elkaar gevonden, omdat hun belangen parallel lopen én omdat zij elkaar nodig hebben. In feite zijn de regeringen in de ontwikkelingslanden, ook al zijn zij zogenaamd soeverein, dikwijls niet meer dan marionetten in handen van het internationale kapitalisme, dat in het politieke en economische leven aan de touwtjes trekt, nog steeds volgens de communisten. Slechts een *in beweging komen* (brengen) *van de volksmassa* kan deze situatie doorbreken, en een maatschappelijke orde, die op communistische

grondslagen is gebouwd, verwezenlijken: 'De nationale bevrijdingsoorlogen en de sociale revolutie zijn in feite twee zijden van één medaille'...⁸⁾

7. ook in de zaken van het Verre Oosten heeft herhaaldelijk de stelregel kunnen opgaan, dat een machtsvacuüm een uitnodiging voor een over voldoende expansievermogen beschikkend imperium kan betekenen; dat gold toen voor de Engelse politiek tegenover de Chinezen, dat geldt nu voor China/Rusland/Noord-Vietnam, waar het de een tijdlang zeer wankele gebieden rond Saigon betrof.

8. in de nu eindigende reeks artikelen heb ik gepoogd, door het gebruik van vaak voldoende voor zichzelf sprekende motto's, door het belichten ook, waar dat mogelijk was, van de verscheidene nuances, die een probleem kan hebben, te laten zien, dat bij beide zijden het 'volledig gelijk' ontbreekt.

Niettemin wanneer nu, resumerend, een conclusie gewettigd kan zijn, dan is die toch zonder voorbehoud de keuze ten gunste van die natie, die mét de moed en het élan van een (nog) jonge reuzenstaat wéér in de bres is gesprongen voor de vrijheid van een geheel werelddeel (de derde maal reeds in deze eeuw): de Verenigde Staten. Hóezeeer de aan de strijd verbonden ellende ons ook benauwt, we moeten niet uit het oog verliezen, dat het niet gaat om een kiezen voor 'the American way of life', maar wél om de voor de hand liggende conclusie, dat mét de val van Saigon en het uit handen geven van dit deel van Indo-China het hek van de dam is, en communistische infiltratie in veel sterkere mate dan totnutoe het geval was, een feit zal kunnen worden.

—o—

'Twee partijen' of 'Vier delegaties'?

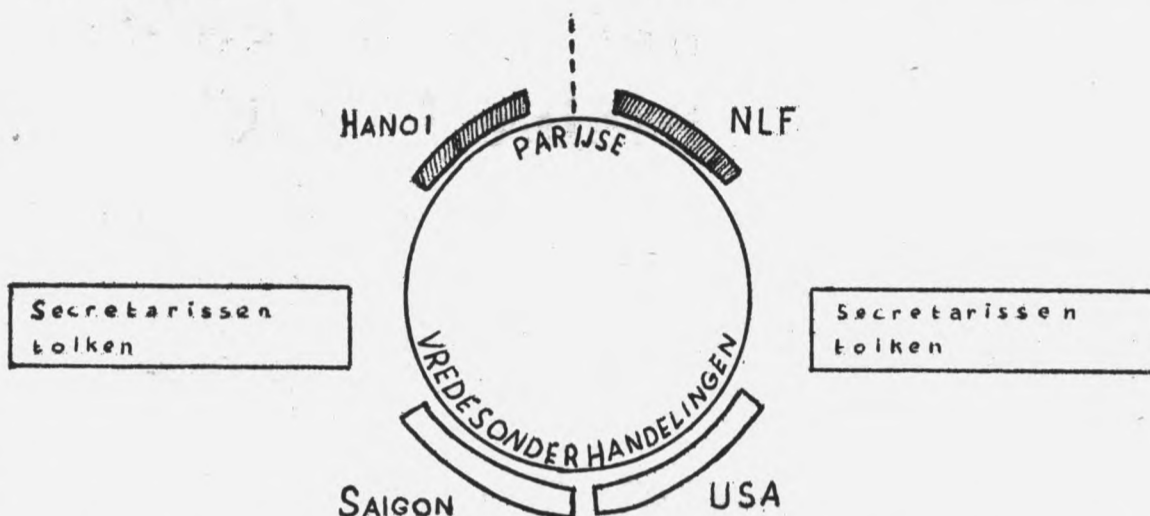
Nog een enkele opmerking over de huidige stand van zaken. De uiteenzetting over de strategische plannen van minister Giap c.s. gaf ik vorige maal, om uit te doen komen, dat élk middel de Viet-Cong welkom zal zijn, zolang het maar méé kan helpen, het einddoel te bereiken. Daarom zal men ook aan de conferentietafel het uitermate harde diplomatieke spel van de laatste maanden ongetwijfeld voortzetten.

Sinds president Johnson⁹⁾ op 31 oktober 1968 bevel had gegeven, de bombardementen op Noord-Vietnam stop te zetten (die met een reeks korte of langere onderbrekingen geduurd hebben van 7 februari 1965 af; in deze periode hebben de Amerikaanse bommenwerpers in totaal ruim anderhalf maal zoveel bommen boven Noord-Vietnam uitgeworpen als álle bombardementen in de Tweede Wereldoorlog tesamen omvatten), heeft men al de tijd tot 25 januari jl. nodig gehad, éér de formele zitting van de delegaties voor de vredesonderhandelingen een aanvang kon nemen.

Typerend is daarbij de wekenlange ruzie over de wijze, waaróp men zou zitten: vóórdat men tenslotte een compromis-oplossing koos, waren er in totaal 12 tafelvormen door Washington voorgesteld, en 8 door Hanoi! De zin van dit geschil ligt in het accent, dat men op de verschillende gesprekspartners wenst

te leggen: de Amerikanen wensten vast te houden aan een 'bijeenkomst tussen twee partijen', terwijl Hanoi en het NLF wil blijven spreken van een 'conferentie tussen vier delegaties'.

Nu heeft men een oplossing gevonden, die er als volgt uitziet:¹⁰⁾

De hele kwestie van de procedure werd tenslotte op 18 januari binnen enkele uren geregeld, zonder dat er één woord over op schrift hoefde te worden gesteld. Om de soevereiniteit van het NLF (is: de Viet-Cong of het 'Bevrijdingsfront') te symboliseren, zitten de delegaties van Hanoi en het NLF duidelijk van elkaar gescheiden, terwijl daarentegen Saigon en de USA-afgevaardigden in één ononderbroken rij plaatsnemen.

Nu president Nixon de zeer ervaren onderhandelaar Harriman heeft vervangen door Henry Cabot Lodge, de periode van het 'Interregnum' in de Verenigde Staten eindelijk voorbij is, en de gespreksleider voor het Zuiden, Pham Dang Lam, is gearriveerd, kan men pogen, de ontzaglijk moeilijke vraag onder ogen te zien, of er sprake kan zijn van een wezenlijk gesprek. Lees: een conferentie, waarbij niet een geheel volk wordt verkwaanseld. Dat Saigon voor een dergelijk 'Bij U, over U, zónder U' wel erg beducht was, blijkt wel uit het tegenstribbelen tegen de lijn van Washington in de weken voor de jaarwisseling.

Litteratuur:

1) Harry Haas — *Kruistocht in Vietnam* (1966): p. 33, 'Daarmee (bedoeld is het oordeel-achteraf over de in november 1963 vermoorde Diem) valt echter niet weg te wissen dat de katholieke geestelijkheid, gepersonifieerd in de oudste van de Ngo's, Thuc, de aartsbisschop van Hué, in opvallende mate gebruik heeft gemaakt van de periode-Diem om voor de eigen groep te werken. Dat is wat de boeddhisten het meest moet opvallen.'

2) a.w. p. 92: Voor de communisten was het tamelijk gemakkelijk, de meeste christenen in het kamp van de zgn. imperialisten te dringen, ofschoon veel christenen met de Viet Minh voor de vrijheid van het land gevochten hadden. *De kerk was in de loop van de geschiedenis gecompromiteerd met de koloniale macht* waartegen de nationalist streden, terwijl extremistische praktijken in het communistische kamp uitgesproken anti-christelijk werkten.

En ook: Naast de vervolgingen tijdens de eerste eeuwen van het christendom kennen wij haast geen massaler en bloediger uitpattingen tegen de christe-

nen dan in de kerkgeschiedenis van Vietnam: het aantal martelaren loopt in de honderdduizenden. Terwijl tenslotte de voordelige positie, die de christenen sociaal-economisch hadden kunnen opbouwen, dank zij hulp uit het Westen (samen met de gedachten dat het christendom zélf met het Westen verbonden was!) vaak tot achterdocht moet hebben geïnspireerd tegenover het nationalisme.

3) Misschien is het goed, hier nog éénmaal op te merken, dat er in de buitenlandse politiek van Eisenhower, Kennedy én Johnson een véél grotere overeenstemming is aan te tonen, ook waar het Vietnam betreft, dan men meestal wel wil accepteren. Johnson kreeg het odium te dragen van beslissingen, die méde tot de verantwoordelijkheden van zijn beide voorgangers hebben behoord!

4) Het feit, dat negenmaal door president Johnson een 'bomstop' werd afgekondigd, met de bedoeling, Hanoi opnieuw de kans te bieden, op bepaalde voorstellen, als regel zeer soepel van inhoud, in te gaan, spreekt boekdelen; ook doet dat de kortgeleden in deze reeds uiteengezette tactiek van Hanoi: ontplooi náást elkaar een militair en een diplomatiek offensief, en verslap nooit de energie, die één van die beide mogelijkheden krijgt...

5) Dat overigens wél een herhaling van Dien Bien Phoe in *Khe San* wist te voorkomen. Maar de psychologische druk, die op die vesting heeft gelegen, én de ontstellend zware gevechten rond Hué in diezelfde maanden, worden in het laatste nummer van *Life* uit 1968 wel heel duidelijk aangetoond in een reeks foto's, die je stil maken.

6) Sinds 1941 woedt er nu oorlog in Vietnam; juist de non-combattanten en onder hen vooral de kinderen zijn telkens weer de voornaamste slachtoffers. Berekend is, door William F. Pepper (voorzitter van de New Dochelle Commission on Human Rights), dat sinds 1961 zeker 250.000 Vietnamese kinderen zijn gedood en dat minstens één miljoen is gewond.

7) De gebaarde jongeling, die op de dag van Nixons inauguratie al klaar stond, al bibberend, voor de Amerikaanse ambassade in Den Haag met een klein spandoekje, waar 'Nixon Oorlogsmisdadiger' op stond, begreep het ook allemaal al heel goed, blijkbaar.

8) uit: *Ontwikkelingshulp*, nummer 28; een uitgave van de Anti-Revolutionaire Partij, augustus 1968; pag. 27-28.

9) Zelfs al heeft er bij Johnson de gedachte voorgezet, dat hij zijn — naar vaak beweerd wordt — mislukte ambtstermijn aldus nog met een succes(je) zou kunnen afsluiten (dat eventueel zijn partij ook geen windeieren zou leggen) dan dienen we toch de grootheid, om dit gebaar onder déze omstandigheden te kunnen en willen maken, bijzonder te respecteren. Voor het overige verwijs ik naar een uitnemende chronologische samenvatting van het hele Vietnamese materie sinds begin 1965 in *Keesings Historisch Archief*, pagina 68-69 van de huidige jaargang.

10) Deze schets werd ontleend aan *Die Zeit*, en opgenomen in het zojuist vermelde KHA, op pag. 68, d.d. 7-II-1969.

Zaltbommel, 12 februari 1969.

TE BERDE

De drieling, geheten „De parade der Mannenbroeders”, „Het rijke Roomse leven” en „De taale Rooie rakkers” zijn met gejuich ontvangen. Men zmiikkelde en zmulde er van, en smakte en boerde daarna. De drieling leek zoals het een drieling past sprekend op elkaar. Ze hadden alle drie een vooroorlogs gezicht met lachwekkende, wat platgeslagen neuzen. Na de oorlog was heel de maatschappij veranderd en wilde heel de maatschappij veranderd zijn. Of men nu voormannen van de kerk of van de partij, van het onderwijs of van wat ook maar hoort, ze zeggen allemaal: we zijn veranderd, we zijn (gelukkig) niet meer zo als vroeger. De afrekennig met en de afbreking

van het verleden is „in”. Vandaar het sukses van de drieling.

Het VARA-programma dat gewijd was aan de politionele akties in Indonesië had op een gretig gehoor mogen rekenen. Hierin werd ook afgebroken, hierin werd ook afgerekend met een stukje historie.

Het moet merkwaardig genoemd worden dat velen tot zeer velen — gelet op de ingezonden stukjes in de kranten — de VARA dit programma niet in dank hebben afgenomen. Men heeft dit niet genomen. Waarom niet?

Waren de door de VARA verstrekte gegevens leugens? Er waren hier en daar wel oneffenheden op te merken, maar dat geldt van ieder programma. Nee, de kritiek was van andere aard. Het bezwaar was dat de

historische achtergrond ontbrak, de omstandigheden waaronder die feiten hadden plaatsgevonden.

Nederland werd boos, Nederland was verontwaardigd dat aan het verleden geen recht was gedaan.

Alleen... dit verleden was een brokje geschiedenis waarbij het huidige geslacht zelf betrokken was geweest, hetzij direkt of indirekt. Dit keer ondervond men de waardering van dat verleden als een waardering van zichzelf en dat werd pijnlijk.

Van het VARA-programma was veel te leren o.a. dat de kreet „feiten zijn feiten” een loze kreet is.

Wordt het geen tijd voor een nieuwe drieling met vooroorlogse gezichten zonden platgeslagen neuzen?

Dan zullen we opnieuw zmiikkelen en zmulen, maar nu zonder smakken en zonder boeren. WESTERHUIS

PERSSCHOUW

Uit „t Kompas”, het kontaktorgaan van de Gereformeerde Kerk (Vrijgemaakt) te Maassluis knipten wij het volgende.

VERKLARING VAN GEVOELEN INZAKE „WEGROEPING” EN „DOLEANTIE”

Namens de kerkeraad van de Gereformeerde Kerk te Maassluis, voorgelegd aan de vergadering van de Classis Schiedam op 2 januari 1969.

Zeer geachte broeders,

In deze voortgezette vergadering zal het moeten komen tot een beslissing van groot gewicht. De ouderlingen te Overschie, die de gemeente aldaar op 26 mei 1967 wegriepen van achter de kerkeraad en die ongeveer een jaar daarna bij deze vergadering het verzoek hebben ingediend, in hun afvaardiging als „De Geref. Kerk te Overschie” door de classis aanvaard te mogen worden, zullen nu antwoord moeten ontvangen.

In dat antwoord zal de classis, welk van de twee voorstellen die ter tafel zijn ook aanvaard wordt, een principe-uitspraak doen over de „wegroeping” en „doleantie” zowel te Overschie als ook elders in den lande.

De ouderlingen, twee in getal te O. hebben de gemeente weggeroepen van achter de kerkeraad, zonder de uitspraak van de classis over hun bezwaarschriften af te wachten. Zij gingen in „doleantie”, dwz. zij belegden zondags afzonderlijke diensten waarin zij ook de sacramenten deden bedienen. Intussen bleven de dolerenden de pretentie voeren, ouderlingen, respectievelijk leden van de gemeente gebleven te zijn.

Het beroep op de meerdere vergadering werd door hen aangewezen als de rechtvaardiging van dit alles: zij hadden daardoor immers het kerkverband vastgehouden!

Het kerkverband zal, volgens genoemde broeders, nu moeten kiezen.

Volgens de hoofdlijnen van dit patroon wordt er niet alleen in Overschie, maar ook in andere plaatsen van ons kerkverband gedoleerd.

Wij hebben als kerkeraad tegen deze gang van zaken de volgende bezwaren:

—o—

- I. **Wij achten deze „wegroeping” en „doleantie” in strijd met hetgeen des HEEREN Woord ons leert aangaande de plaats en de functie van het ambt van ouderling in de gemeente. Want de HEERE Zelf heeft Zijn ambtsdragers aangesteld *) en wel over heel de gemeente **) Door dit „doleren” maken de wegropende ouderlingen het zichzelf echter onmogelijk, het door hen in feite verlaten deel der gemeente ambtelijk te verzorgen hetgeen verlaten van de ambtelijke dienst moet worden geacht.**

Toelichting:

*) De HEERE stelde in het ambt. Hand. 1 : 24: „En zij baden en zeiden: Wijs Gij, Heere kenner aller harten, dien enen aan, dien Gij van deze twee hebt uitgekozen...”

Hand. 20 : 28: „Ziet dan toe op uzelf en op de gehele kudde, waarover de Heilige Geest u tot opzieners gesteld heeft, om de gemeente Gods te weiden.”

Matth. 18 : 18: „Voorwaar Ik zeg u, al wat gij op aarde bindt, zal gebonden zijn in de hemel en al wat gij op aarde ontbindt, zal ontbonden zijn in de hemel.”

Bij de bevestiging van ambtsdragers wordt het ja-woord verlangd op deze vraag:

„... of gij niet gevoelt in uw hart, dat ge wettig van Gods gemeente en mitsdien van God zelf tot deze heilige dienst beroepen zijt.”

**) Zij zijn tot ambtsdragers over heel de gemeente gesteld.

Efeze 4 : 11-12: „En Hij heeft zowel apostelen als profeten gegeven, zowel evangelisten als herders en leraars, om de heiligen toe te rusten tot dienstbetoon, tot opbouw van het lichaam van Christus...”

En dat lichaam is, voor die ambtelijke dienst, de plaatselijke gemeente.

1 Cor. 12 : 27: „Gij nu zijt het lichaam van Christus en ieder voor zijn deel leden.”

In 1 Cor. 12 wijst het beeld van het lichaam sterk op de functionele eenheid. „Het oog kan niet zeggen tot de hand: ik heb u niet van node”. En daar, in en ten bate van dat lichaam is de

ambtsdienst ingesteld. Daar heeft het zijn functie en daar alleen. Maar dit wijst tevens op de onhoudbaarheid van de zgn. doleantie-figuur. Want deze miskent de functie van het ambt als gesteld ten bate van heel de gemeente.

Immers, al dolerende deelt men in feite het lichaam van Christus' in twee stukken. Men vergadert zondags afzonderlijk; de ouderlingen maken geen kerkeraadvergaderingen meer mee in de gemeente, waar zij geroepen waren; zij laten hun wijkwerk daar liggen; en toch betogen zij: wij hebben niet gescheurd; wij vergaderen t i j d e l i j k afzonderlijk; wij behoren nog tot de gemeente! En men protesteert heftig, wanneer de kerkeraad constateert: u hebt U onttrokken. (Overschie)

Deze doleantie-gedachte miskent het feit, dat de Heere de ambtsdienst heeft ingesteld „tot opbouw van het lichaam van Christus” dat is: van de gehele gemeente en van de gemeente-als-geheel.

De grote opdracht aan de ambtsdragers is: „Ziet dan toe op uzelf en op de gehele kudde waarover de Heilige Geest u tot opzieners gesteld heeft, om de gemeente Gods te weiden”. Hand. 20 : 28.

Maar de dolerende ambtsdragers weiden „de gehele kudde” niet meer! Zij hebben een deel van de kudde verlaten!

Evenwel met behoud van de pretentie, ambtsdragers van de gehele kudde gebleven te zijn.

Maar naar Gods Woord moet hier gesproken worden van verlaten van de ambtelijke dienst.

—o—

- II. **Waar de HEERE de regering der Kerk heeft toevertrouwd aan het college der ambtsdragers, is het in strijd met het Woord Gods, dat een tweetal ouderlingen, na de feitelijke verlaten van hun dienst in kerkeraad en gemeente, zichzelf gerechtigd blijft achten, in het afzonderlijk-vergaderende deel te doen alsof zij daar hun ambtsbevoegdheid konden blijven uitoefenen.**

Toelichting:

Men tracht de „doleantie” te rechtvaardigen door te zeggen, dat men pertinent geen afscheiding wil en „dat het gescheiden komen tot de Dienst des Woords een tijdelijk karakter zal dragen.” Aldus de wegropende ouderlingen te Overschie.

Men wil immers enkel in deze formatie wachten op hetgeen de meerdere vergaderingen zullen uitspreken op de daar ingediende bezwaarschriften.

Om dat karakter van „doleantie” getrouw te blijven wilden de dolerende ouderlingen te O. (aanvankelijk) geen uitbreiding van het aantal ambtsdragers. Zo kreeg men daar de figuur van een „gemeente-deel”, of hoe men het ook zou willen noemen, „geregeerd” door twee ouderlingen!

Ja het is zelfs mogelijk in het raam van deze „doleantie”-opvatting (en 't is ook gebeurd!) dat de „wegroeping” werd ondernomen door een enkele ouderling.

Hier nu komt opnieuw uit hoezeer deze „doleantie” een ongereformeerde figuur is.

Want de kerkregering mag en kan niet worden uitgeoefend door twee ouderlingen. Om van een maar niet eens te spreken! Immers, het aloude gereformeerde adagium is hier: drie vormen van college.

Het formulier tot bevestiging van ouderlingen zegt: „En alzo maken de Dienaren des Woords en de ouderlingen te zamen een college of gezelschap, zijnde als een raad der Kerk en vertonende de gehele gemeente; waarop de Heere Christus ziet als Hij zegt: zeg het der gemeente, Matth. 18 : 17; hetwelk geenszins verstaan kan worden van alle lidmaten der gemeente ieder in het bijzonder, maar zeer bekwamelijk van degenen, die de gemeente, waarvan zij verkoren zijn, regeren.”

Dr. H. Bouwman schreef in „Gereformeerd Kerkrecht” dl I, blz. 551:

„Herderlijk werk kan een afzonderlijke ouderling ook wel doen.

Hij kan en mag ook persoonlijk de leden der gemeente bezoeken, den eenzamen, den zwakken en zieken een woord van troost en steun toespreken. Dit is, zo hij daartoe in de gelegenheid is, zijn roeping... Maar in de regering der Kerk is een ouderling alleen, evenmin als de predikant afzonderlijk, tot geen beslissende daad bevoegd.

De Schrift spreekt dan ook steeds van ouderlingen, in het meervoed. — Hand. 14 : 23; 20 : 17;

Fig. 1 : 1; Titus 1 : 5 — Slechts in veeniging met elkander en met de Dienaar vormen zij de Raad der Kerk en zijn zij tot de regering bevoegd. Deze bevoegdheid ontlene zij aan Gods Woord. De ouderlingen worden vermaand, de gemeente Gods te weiden en te verzorgen — Hand. 20 : 28; Ef. 4 : 11; 1 Petr. 5 : 4 — terwijl de gelovigen vermaand worden den ouderlingen onderdanig te zijn — 1 Tim. 5 : 17; Hebr. 13 : 17 —

Als raad vormen zij samen een vertegenwoordiging der Kerk, die volgens de opdracht van de Koning der Kerk de zaken der gemeente behandelt, zodat zij kunnen genoemd worden het oog, het oor en de mond der Kerk.”

Volgens dit aloude gereformeerde kerkrecht is de „doleantie”-figuur ondenkbaar, waarbij ouderlingen niet meewerken in de kerkeraad, waarvan zij evenwel pretenderen, deel uit te maken; terwijl zij elders „regeren”, zonder dat wettig te kunnen doen.

Of zal men, als 't wat lang gaat duren, de „principiele” doleantie-opzet (we horen erbij!) noodgedwongen maar verlaten, om zelf een kerkeraad te gaan vormen?

Het is zeer te vrezen dat men, eenmaal op deze doleantie-weg, zichzelf tot afscheiding drijft.

—o—

- III. **Wij achten deze „wegroeping” en „doleantie” in feite een zich afscheiden van de gemeente des Heeren en aldus in strijd met Gods Woord en de belijdenis (N.G.B., art. 28).**

Toelichting:

Naar art. 28 NGB moeten wij ons afscheiden „van degenen die niet van de Kerk zijn”.

Jesaja 52 : 11: „Vertrekt, vertrekt, gaat uit van daar; raakt het onreine niet aan, gaat weg uit haar midden, reinigt u, gij de die vaten des Heeren draagt.”

Openb. 18 : 4: „En ik hoorde een andere stem uit den hemel zeggen: Gaat uit van haar mijn volk, opdat gij geen gemeenschap hebt aan haar zonden en niet ontvangt van haar plagen.”

De betiteling „valse Kerk” of een benaming van gelijke strekking hebben de ouderlingen te O. bij hun „wegroeping” niet gebezigd. (Dat gingen zij eerst ongeveer een jaar later zeggen) Maar niettemin onttrokken de ouderlingen zich in feite aan het opzicht en de tucht van de kerkeraad en riepen zij op tot zulk een onttrekking.

Zij gingen zondags apart vergaderen; vrijwel direct werd het sacrament van de doop bediend en later het Heilig Avondmaal. Deze bediening van Woord en sacrament werd gans en al onttrokken aan het opzicht en de tucht van de kerkeraad.

Hier was een notoir zich afscheiden van de gemeente en van de kerkeraad.

Het kwam duidelijk aan de dag, dat deze „wegroeping” in feite een oproep tot kerkscheuring betekende. Maar met art. 28 NGB belijden wij: „Daarom alle degenen die zich van haar (van 's Heeren Kerk) afscheiden of niet daar bijvoegen, die doen tegen de ordinantie Gods.”

Hebr. 10 : 25: „Wij moeten onze eigen bijeenkomst niet verzuimen, zoals sommigen dat gewoon zijn, maar elkander aansporen en dat des te meer, naarmate gij de dag ziet naderen.”

- IV. **„Wegroeping” en „doleantie” betekent, dat men eerst het recht in eigen handen neemt, om zich daarna pas op het kerkverband te beroepen betreffende zijn afscheiding. Dit is miskenning van de behoudende kracht van het kerkverband en krenking van art. 31 K.O.**

Toelichting:

De gereformeerde K.O. kent geen „wegroeping” en geen „doleantie.”

De K.O. kent een uitnemender weg nl. om zich in crisis-situaties te beroepen op het kerkverband. Wil zo'n beroep echter dat kerkverband waarlijk de honneur bewijzen die het toekomt, dan zal men niet eerst (door wegroeping) het recht in eigen hand moeten nemen en niet eerst de meerdere vergadering (dbor doleantie) voor een voldongen feit moeten stellen. In dat geval mag immers het kerkverband nog wel oordelen, maar het oordeel over die grote zaak, die de HEERE ons zo duidelijk beveelt, nl. de eenheid der Gemeente, is aan de vergadering van de afgevaardigden der zusterkerken, niet vergund geweest.

Men wordt voor het voldongen feit van de scheiding gesteld.

Hiervan is een primair gevolg, dat in de praktijk het helen van de breuk zeer bemoeilijkt zal blijken.

Deze „wegroeping” en „doleantie” is in wezen krenking van art. 31 K.O.; een artikel dat wij niet anders zullen mogen lezen dan in de omlijsting van de grote opdracht aan de gemeente, vervat in het gebed van onze Zaligmaker:

„En Ik bid niet alleen voor dezen, maar ook voor hen, die door hun Woord in Mij geloven, opdat zij allen een zijn, gelijk Gij, Vader, in Mij en Ik in U, dat ook zij in Ons zijn; opdat de wereld gelove dat Gij gezonden hebt.”

Joh. 17 : 20 en 21.

V. „In deze „wegroeping” en „doleantie” wordt de Vrijmaking achteraf veroordeeld.

Toelichting:

Wanneer „wegroeping” en „doleantie” gereformeerd moeten worden geacht, dan moeten we maar eerlijk bekennen, dat we het in 1944 verkeerd hebben gedaan.

Immers, dan hadden we ons al moeten vrijmaken, niet in 1944, maar in 1942, toen de synodale „Toelichting” verscheen, waarin (zoals de synode uitsprak) „strekking en betekenis der door haar gedane uitspraken nader werden uiteengezet”.

Op het standpunt van de „wegroeping” had toen ieder die gewaar werd, dat zijn kerkeraad zich achter de synode stelde en daarvan niet wilde terugkomen, zich toen al tot afzonderlijke kerkdiensten moeten begeven!

Maar — de Vrijmaking kwam eerst in 1944.

Nadat een appel-synode had geoordeeld over de bezwaarschriften en deze had verworpen.

Daarbij kwam deze synodale binding: „Meent iemand om der conscientie wil zich er niet aan te kunnen houden (nl. aan de leerbesluiten der generale synode) dan mag hij zeker niet tegen zijn conscientie handelen; maar dan moet hij tevens tot de conclusie komen dat hij met het kerkverband moet breken” Acta 1940-1943 p. 274.

Zo zijn we toen weggezonden.

Maar is dat vandaag gebeurd?

Waarom nu toch die overhaasting?

Kan de HEERE dan Zijn Kerk niet meer bewaren in de ordelijke weg?

Is juist de lange, kerkelijke weg geen gezegende weg?

En is daar iemand onder ons verhinderd te waarschuwen tegen gevaren, gedurende de tijd, dat hij de kerkelijke weg gaat?

Dit hebben wij te bedenken, dat in de Vrijmaking een principieel en fundamenteel andere weg gevolgd werd dan die van de „doleantie”.

Daarvan getuigt het volgende zeer gewichtige woord dat K. Schilder schreef in de tijd van de Vrijmaking.. („De waarheid luistert nauw” p. 65.)

„Als iemand een besluit zich ziet opgelegd, dat hij om des gewetens wil meent niet te mogen uitvoeren, wee hem dan, als hij aanstonds de kerk verlaat. Het zou een schande zijn. wijl een verlaten van Gods Huis, een kwaadwillige verlaten zijns dienstes, om het met een oud formulier te zeggen; want weliswaar ziet deze laatste uitdrukking in dit formulier op bepaalde dragers van een bijzonder ambt, doch alle gelovigen dragen een ambt hebben een dienst, (het ambt aller gelovigen); en geen hunner mag dien dienst verlaten: hij moet er **uitgestoten** worden.

Ik wil gaarne bekennen, dat ik mijn leerlingen, van de catechisatiekamer af, tot de collegezaal toe, altijd dit heb voorgehouden. Dat ik alleen zo heb weten te spreken over Hendrik de Cock en over Abraham Kuyper, en over Maarten Luther en over Johannes Calvijn. Ik wil erbij verklaren, dat ik zo zal blijven spreken; ik zal de kerk niet verlaten, zolang zij niet zelf de gewetens verkracht, en dit doet na bewuste „Echtscheiding”.... En eerst als zo'n wel-bewuste, afgedwongen beslissing gevallen is, **eerst dan is het tafel-laken doorgesneden**; en als ge dan zo eruit **geworpen** zijt, **dan loopt de lijn van het fundament van apostelen en profeten door, daar waar gij staat.**

Ander ook niet.

Broeders, de HEERE geve dat de arbeid van deze classis moge dienstbaar zijn tot herstel van de geslagen breuk in de gemeente te Overschie en elders.

En wat ons aller nood betreft: wij zouden wel verblind zijn als wij niet zien, dat de HEERE ons slaat.

Drijve het ons uit tot veel verootmoediging voor Zijn aangezicht. En tot een wandel in voorzichtigheid, in de ambtelijke dienst, waarin een ieder van ons is gesteld.

Het gaat om het erfdeel des HEEREN, broeders.

Wij willen nog in herinnering brengen de klacht en de bede van Gods knecht Daniel, want wij geloven dat dit veel voor ons te zeggen heeft in onze gemeenschappelijke nood:

„Here, mogen naar al Uw gerechtigheid Uw toorn en Uw grimmigheid zich toch afwenden van Uw stad Jeruzalem, Uw heiligen berg; want om onze zonden en om de ongerechtigheden onzer vadersen zijn Jeruzalem en Uw volk tot een smaadheid geworden voor allen om ons heen.

Nu dan, hoor, o onze God, naar het gebed van Uw knecht en naar zijn smeking en doe Uw aangezicht lichten over Uw verwoest heiligdom, om des Heren wil. Neig, mijn God, Uw oor en hoor; open Uw ogen en zie onze verwoestingen en de stad waarover Uw naam is uitgeroepen; want niet op grond van onze gerechtigheden storten wij onze smeekbeden voor U uit, maar op grond van Uw grote barmhartigheden.

O, Here, hoor!

O Here, vergeef!

O Here, merk op!

Treed handelend op; toef niet om uws zelfwil, mijn God, want Uw Naam is uitgeroepen over Uw stad en over Uw volk.”

Daniel 9 : 16-19.

—o—

Nadat wij deze verklaring ter classis afgelegd, aan onze gemeente hebben doorgegeven, zijn er verblijdende bewijzen van instemming binnengekomen. Zowel mondeling als schriftelijk. Vanuit de Gemeente en ook van buitenaf. Dat heeft ons goed gedaan. Een broeder van buiten Maassluis deed me een plezier, door me een stapel ge-fotocopieerde exemplaren cadeau te doen. Ik heb ze om niet ontvangen en geef ze om niet.

Voor de liefhebbers.

H. v. T.

KERKNIEUWS

Beroepen: te Haarlem (scriba Schaafsma): ds. A. G. Versteeg te Stadskanaal; te Amsterdam-Zuid (scriba Toornstra): ds. H. Mostert te Harderwijk; te Hoogvliet-Spijkenisse: ds. J. Schelkens te Zuidwolde (Dr.); te Brouwershaven: ds. T. J. Keegstra te Ermelo; te Doorn: ds. K. B. Holwerda te Zalk en Veecaten.

Aangenomen: naar Oldenhove: kand. D. T. Vreugdenhil te Zwolle.

Bedankt: voor Delft (evangelie-prediking onder buitenlandse studenten): ds. P. Schelling te Wetsinge-Sauwerd; voor Blija (Fr.), Huizum, Sneek, Baflo en Warffum, Leens, Houwerzijl, Niezijl en Kommerzijl, Marum en Kornhorn, Zuidwolde (Gr.), Zuidbroek en Veendam, Musselkanaal en Valthermond, Avereest-Dedemsvaart, Rotterdam-Zuid, Hoek en Zevenbergen: kand. D. T. Vreugdenhil te Zwolle.

Ds. H. de Jong. De kerkeraad van Wageningen heeft aan de kerkeraaden medegedeeld, dat drs. H. de Jong heeft opgehouden predikant te zijn van de kerk te Wageningen. De classis Arnhem heeft met betrekking tot de schorsing van drs. H. de Jong en de daartegen ingediende bezwaarschriften uitgesproken, dat „de schorsing van ds. H. de Jong door de kerkeraad te Wageningen onrechtmatig is geweest;

de kerkeraad te Wageningen door de wijze waarop hij de schorsing van ds. H. de Jong heeft opgeheven de verhouding tot zijn predikant, die reeds door schorsing ernstig was verstoord, nog meer heeft vertroebeld”.

Marknesse (N.O.P.). Mede doordat de classis Kampen in zijn vergadering van 8 februari jl. een bezwaarschrift verwierp, en daardoor besloot ds. J. Kranenburg te erkennen als predikant in volle rechten, en hem dan ook te aanvaarden als wettig afgevaardigde van de kerk te IJsselmuiden, heeft een diaken te Marknesse de gemeente op zaterdagavond 8 februari jl. bijeengeroepen, om de situatie in Marknesse te bespreken. Besloten werd om zondag 9 februari afzonderlijke diensten te gaan beleggen.

Nagele (N.O.P.). Een aantal leden van de gemeente te Nagele is tot het oordeel gekomen, dat het niet langer verantwoord is zich te blijven voegen bij de kerk te Nagele. Zij hebben onderdak gevraagd bij de gemeente te Emmeloord (ds. G. van Keulen).

Gerkesklooster-Stroobos. De raad van de kerk te Gerkesklooster-Stroobos deelde op de classis Grootegast zijn besluit mede, over te gaan tot opheffing van deze gemeente per 1 april 1969, in verband met het verminderen van het **zielental** dezer gemeente en in verband daarmee de onmogelijkheid een kerkeraad te vormen van drie ambtsdragers. De classis besloot haar medewerking te verlenen. Volgens het handboek van vorig jaar bedroeg het aantal leden 38.

Kemptonpark (Zuid-Afrika). De kerkeraad van die Vrije Geref. Kerk te Kemptonpark besloot de gemeente te ontbinden en de ambten per 1 maart vervallen te verklaren. Geadviseerd is aan de leden om zich aan te sluiten bij de kerk te Pretoria.

Ds. W. Boessenkool, predikant te Kemptonpark heeft de gemeente opgeroepen zich niet langer achter de kerkeraad te stellen. Hij acht deze ontbinding niet juist. Een ouderling en diaken zijn verkozen en op zondag 2 februari bevestigd. Het adres van de kerk blijft Die Skriba, Die Vrije Geref. Kerk, Postbus 370, Kemptonpark, Zuid-Afrika.

De (oude) kerkeraad beschouwt de daad van ds. B. als scheurmakerij en deelde mede dat hij bevond dat ds. B. door deze daad zichzelf onttrokken heeft van Die Vrije Geref. Kerk van Kemptonpark en van het verband der Vrije Geref. Kerken in S.A. en van de rechten en plichten daaraan verbonden.

ADRESSEN

Nijmegen: scriba: H. Olde, Harpstraat 21, Nijmegen. **Uithuizen:** scriba: J. Huizinga, Hoofdstraat 16, Zandeweer, tel. 05053-496; diakonie: P. Wiersema, Knijpsterweg 5, Zandeweer. **Enumatil:** scriba: Jac. de Leur, Dorpsstraat 31-I, Enumatil.

Met grote dankbaarheid aan God en bijzondere vreugde delen wij u de geboorte mee van onze twee dochtertjes en zusjes:

LYCILLA DIRKJE (Lydie)

en

CHRISTINA MARIJKE (Krista)

ds. C. Bakker
G. Bakker-v. d. Veën
Griekie, Vrouwke, Joke, Petrie
en Marlies.

Oldenzaal, 13 februari 1969
Lyceumstraat 19.

febr. 1929 — febr. 1969

Zo de HEERE wil en zij leven hopen onze ouders

A. BAAUW
G. BAAUW-v. d. CAAY

in deze maand te herdenken dat ze 40 jaar gehuwd zijn.

Hun huwelijk werd op 27 febr. 1929 kerkelijk bevestigd door dr. E. Kraan, Geref. predikant. De trouwtekst was Psalm 48 : 15 „Want deze God is onze God, eeuwiglijk en altoos; Hij zal ons geleiden tot den dood toe.”

Hun dankbare kinderen en kleinkinderen.

Receptie: zaterdag 8 maart 1969 in Maison Westhuis, Warande, Schiedam, van 7.30-9.00 uur n.m.

Vlaardingen,
Julianalaan 68.

PREEKVOORZIENING

Welke predikant of candidaat kan de Gereformeerde Kerk te EDE dienen in de bediening van het Woord op één van de zondagen 13, 20 of 27 juli a.s.?

Gaarne wordt bericht ingewacht door de scriba: J. M. Roseboom, De Ruyterstr. 45, EDE tel. (08380)-13171